

ПОГЛЯДИ ЛЬВА ПЕТРАЖИЦЬКОГО НА РЕФОРМУ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ НАПРИКІНЦІ ХІХ-ПОЧ. ХХ ст.

Малород А. Ф.

Педагогічний музей України

Лев Йосипович Петражицький (1867-1931) відомий як теоретик, філософ, соціолог та психолог права, політичний діяч, а також як реформатор університетської освіти. Після закінчення юридичного факультету Київського університету, молодий вчений стажувався в Німеччині. З 1897 р. обіймав посаду завідувача кафедри енциклопедії права Петербурзького університету, а після еміграції до Польщі очолював кафедру соціології Варшавського університету. Отже, все життя вченого було пов'язане з університетською освітою.

Кінець ХІХ - початок ХХ ст. ознаменувався реформою університетської освіти, до якої долучився й Л. Петражицький, виклавши своє бачення проблеми в 2 томах книги “Університет і наука. Досвід теорії і техніки університетської справи та наукової самоосвіти”. Роботу над цими творами він розпочав ще в 1901 р., але опубліковані книги лише в 1907 р. У фондах Педагогічного музею України зберігаються обидві праці вченого.

У першому томі — “Теоретичні основи” — автор, визначаючи місію університету, наголошує: “Університет не є закладом, що існує виключно для навчання молодих людей, які є його студентами, а є таким закладом, який повинен створювати та поширювати думки та знання на <...> весь світ людський. Наука, прогрес думки людської — ось провідна зоря й ідеал університету, колегії мислителів та вчених, а не лише начального закладу”. Поділивши книжку на 2 розділи, автор відразу виділяє дві іпостасі університету: як закладу наукового та навчального водночас. Їх поєднання, на думку вченого, створює ідеальний університет. Як автор “емоційної” психології, Л. Петражицький вбачав причиною всіх проблем університетів не студентське життя чи певні статті статуту, а саму психологію студентства та викладачів, а також суспільства взагалі. Крізь призму психології він розглядає основні функції та завдання університетів. За твердженням автора, навчання в університеті, на відміну від школи, є не пасивним сприйняттям, а активним продукуванням наукових роздумів та інших видів наукової діяльності. Засобом впливу на студентів є лекції як емоційний активатор розумової діяльності.

Питання наукової самоосвіти, університетської дидактики і політики Л. Петражицький розкриває в другому томі — “Практичні висновки”. Університетську самоосвіту автор називає важливим складником на шляху до науки, наголошуючи, що вона має стосуватись питань як базового, так і спеціалізованого — тематичного характеру. Це стосується й дидактики. Вчений вважає задоволення емоційних потреб студентів основою для налагодження сприймання інформації та наукового мислення.

У додатку “Про вищі спеціальні навчальні заклади” автор наголошував, що темою та завданням його книг про університетську освіту є теоретичне та практичне вивчення університетської справи, відповідної освіти та самоосвіти.